

Nordens Valfärdscenter (NVC) 2009 / Toiminta Suomessa

1. Toiminnan tavoitteet

Nordens Valfärdscenterin toiminnan (entinen Nopus) tavoitteena Suomessa on integroida pohjoismainen hyöty paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin kehittämisverkostoihin ja -hankkeisiin. Toiminnan peruselementtinä on koulutus, tiedotus ja kehittämistoiminta, jonka avulla levitetään tietoa pohjoismaisista hyvistä käytännöistä ja näyttöön perustuvista menetelmistä.

Kehittämistoiminnan lisäarvoksi tulee ennakoivuus ja etäisyydenotto omaan kehittämistoimintaan muiden Pohjoismaiden kautta. Yhteistyöverkosto asiantuntijana ja kehittäjänä, markkinoijana, tiedon levittäjänä ja tuottajana, on vahva tuki Nordens Valfärdscenterin toiminnalle Suomessa ja Pohjoismaissa.

Toiminnan lähtökohtana on pohjoismaisen osaamisen käyttöön ottaminen verkostoissa siten, että sen konkreettinen hyöty sosiaalialalla on näkyvää ja vaikuttavaa. Synergiaedut mm. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Vaasan toimipaikan ja sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIAN yhteisissä kehittämistavoitteissa konkretisoituvat monin tavoin erityisesti mielenterveyden edistämisen, maahanmuuttajien integraation ja osallisuuden tukemisen sekä sosiaalialan näyttöön perustuvien käytäntöjen kehittämistehtävissä.

2. Nordens Valfärdscenterin toimintaympäristö

NVC toimii Suomessa kansallisesti ja alueellisesti verkottuneena, fyysisesti THL:n Vaasan toimipaikassa. Lisäksi sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIAn lakisääteinen pohjoismainen erityistehtävä toteutetaan tämän toiminnan kautta. Suomessa NVC:n toiminta on perustunut THL:n (aikaisemmin Stakesin) ja Vaasan kaupungin väliseen sopimukseen. Viimeisin nelivuotinen sopimuskausi päättyi 31.12.2009.

Pohjoismaisten laitosten arviointi Pohjoismaisessa Ministerineuvostossa johti vuoden 2008 aikana päätökseen Nopuksen ja kolmen muun sosiaalialan pohjoismaisen laitoksen yhdistymiseen 1.1.2009 alkaen uudeksi laitokseksi, Nordens Valfärdscenter'ksi (NVC). Uuden laitoksen toiminnan perustana on pohjoismaisen hyvinvointivaltion ajankohtaiset haasteet ja hyvinvointimallin kehittäminen. Käytännössä työ kohdistuu laajan yhteiskuntapoliittisen linjauksen mukaisesti osallisuuden, kansalaisten yhdenvertaisuuden sekä yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen sekä sosiaalipalvelujen laadun kehittämiseen. Laitosta johtaa hallitus, jossa on edustajat kaikista Pohjoismaista. Suomesta NVC:n hallituksen varsinaisena jäsenenä on Jussi Simpura ja varalla Kirsi-Marja Lehtelä, molemmat THL:stä.

Uuden laitoksen toiminnan organisoituminen ja toimintojen integroituminen tapahtui pääasiallisesti vuoden 2009 aikana, mikä toiminnallisesti oli haasteellista. Lisäksi vuoden 2009 aikana käytiin Vaasassa toteutettavaa toimintaa koskien useita neuvotteluja toiminnan jatkosta, organisoinnista ja rahoituksesta. Vuoden lopussa toiminnan jatkuminen sekä yhteistyösopimus olivat edelleen avoimia kysymyksiä ja toiminnan jatkuvuudelle haettiin alueellista sitoutumista ja rahoitusta.

Vuoden lopussa tiedettiin, että Vaasan kaupunki on toimintaan sitoutunut ja että STM myöntää edelleen 26 000e SoNETBOTNIALLE pohjoismaista erityistehtävää varten. THL maksaa 5000e suuruisen rahoitusosuuden, joka perustuu THL:n Vaasan alueellisen toimipaikan vuoteen 2017 ulottuvaan kymmenvuotiseen puitesopimukseen ja siinä mainittuun tämän pohjoismaisen

toiminnan sijoittumiseen Vaasaan. Syksyn aikana SONet BOTNIA:n vaikutusalueella olevilta liitoilta Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan liitoilta oli tiedustelu mahdollisuutta osallistua pohjoismaisen NVC:n toiminnan rahoittamiseen. Myönteisesti asiaan suhtautui vain Pohjanmaan liitto, joka sitoutui tukemaan toimintaa 7 000e vuodessa. Yhteistyökokouksissa päädyttiin siihen, että tulevia vuosia ajatellen pohjoismaisen NVC:n toiminnan jatkuminen Vaasassa edellyttää uutta toiminta- ja rahoitusmallia, jossa pohjoismainen toiminta integroidaan vahvasti SONetBOTNIA:n pohjoismaisen toiminnan välitystehtävän tukemana alueelliseksi sosiaalialan kehittämisen osaksi. Alueelliseen kehittämistoimintaan suunnattu tieto ja toiminnan tulokset kuten esim. hyvät käytännöt, menetelmät, toimintamallit, strategiset ja rakenteelliset ratkaisut välitetään NVC:n toimintaa tukevien verkostojen kautta myös kansalliseen ja kansainväliseen käyttöön.

Laitosreformien, pohjoismaista toimintaa koskevan sopimuskauden päättymisen sekä siihen liittyvien yhteistyöneuvottelujen takia vuosi 2009 oli toiminnallisesti hyvin haastava.

3. NVC-toiminta sosiaali- ja hyvinvointialan kehittämishankkeissa ja – verkostoissa 2009

Toiminta suuntautui laaja-alaisesti sosiaali- ja hyvinvointipoliittisiin kehittämistavoitteisiin. Kuluneena toimintavuotena kehittämistyö kohdistui erityisesti integraatioon, sosiaaliseen osallisuuteen ja mielenterveyden edistämiseen. Käytännössä toiminta on eriytynyt koulutus- ja tiedotustehtäviin, hankeyhteistyöhön ja yhteistyöverkostoihin asiantuntijavaikuttamisen muodossa.

3.1. Koulutustoiminta

Maahanmuuttajien integraation ja osallisuuden vahvistamiseksi järjestettiin yhteistyössä NVC:n, THL:n Vaasan toimipaikan, Vaasan ulkomaalaistoimiston, Resurssirenkään ja SoNETBOTNIAN kanssa yhteistyössä **kansallinen ja pohjoismainen seminaari Vaasassa 22-23.10.2009, TAVOITTEENA OSALLISUUS – integraation kansallisista strategioista hyviin käytäntöihin kunnissa.** Seminaarissa käsiteltiin eri pohjoismaiden integraatiopoliittikan tavoitteita ja resursointia sekä selvitettiin hyvien käytäntöjen keinoin alueellista ja paikallista integraation edistämistä. Seminaari järjestettiin oppilaitosyhteistyönä VAMK:n ja Åbo Akademin kanssa siten, että opiskelijoille osallistuminen seminaariin oli maksuton toimien osana monikulttuurisen osaamisen opetuskokonaisuutta. Seminaariin osallistui 90 henkilöä eri puolilta Suomea. Saadun palautteen perusteella seminaari oli erittäin onnistunut (N= 35, ka 4, maksimin ollessa 5). Lisäksi seminaarissa esitelty integraation edistämisen Ruotsin alueellisen toiminnan malli suunnitellaan hyödynnettäväksi mm. BoWer-hankkeessa v. 2010-2011.

Seminaarista kirjoitettiin kooste SoNETBOTNIAN tiedotteeseen 3/2009, materiaalit tallennettiin eri toimijoiden kotisivuille ja kansallinen MONITORI-lehti teki seminaarista artikkelin. Lisäksi seminaari sai huomiota paikallisessa mediassa.

Laajana alueellisena yhteistyönä toteutettavat Pienet Pohjalaiset Päihdepäivät pidettiin Vaasassa 16-17.11.2009. Päivien teema painottui pohjoismaisen osaamisen hyödyntämiseen erityisesti kansalaisten osallisuuden sekä lasten ja nuorten ehkäisevän työn ja näyttöön perustuvien menetelmien näkökulmasta. **Pienet Pohjalaiset Päihdepäivät – pohjoismaisella teemalla** kokosi kahden päivän aikana reilut 120 päihde- ja mielenterveysalan toimijaa yhteen. Ruotsista seminaariin osallistui Socialstyrelsenin alaisesta IMS:stä johtaja Knut Sundell ja Kansallisesta päihdekysymysten selvitystyöryhmästä Mikael Sandlund, joita molempia haastateltiin paikallisessa ja valtakunnallisessa mediassa.

Koulutustoiminnassa jatkettiin pohjoismaista yhteistyötä saamelaisalueen hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi yhteistyössä Pohjois-Suomen sosiaalialan saamelaisyksikön ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyössä saamelaisalueen toimijoiden kanssa suunniteltiin Leville 13-14.10.2009 pohjoismainen hyvinvointiseminaari **FIERBMI – Saamelaisten hyvinvoinnin verkostot – riippuvuusongelmat, mielenterveys ja vanhemmuus lastensuojelun erityiskysymyksinä Saamelaisalueella**. Seminaariin ilmoittautui 26 henkilöä, mikä ei määrältään ollut riittävä suhteessa seminaarin korkeisiin tulkkauksekustannuksiin. Seminaarin lähtökohta, jossa riippuvuusongelmat, mielenterveys ja vanhemmuus tuotiin samalle foorumille kansallisen vähemmistön kontekstissa herätti kuitenkin kiinnostusta Ruotsissa saamelaisalueen ulkopuolellakin uudenlaisen lähestymistavan ja vähemmistöpoliittisen näkökulmansa takia. Lisäksi saamelaisalueen toimijoiden kanssa tehtiin yhteistyössä selvitys Ruotsin vähemmistöpolitiikan saamelaisia koskevasta linjauksesta, joka on luettavissa SoNETBOTNIAN kotisivuilla sekä saamelaisalueen kehittäjäverkostossa.

Pohjoismaista näkökulmaa ja kehittämistyötä esiteltiin erilaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa sosiaali- ja terveysalan koulutustilaisuuksissa ja verkostotapaamisissa asiantuntija-alustuksin, jotka käsittelivät sosiaalialan eri substanssialueiden ajankohtaisia kehittämiskysymyksiä. Vanhemmuuden tukemiseen kiinnitettiin alustuksissa erityistä huomiota tavoitteena vaikuttaa vanhemmuuden vahvistamiseen hyödyntäen uusinta pohjoismaista kehittämistyötä ja osaamista. Länsi-Suomen lääninhallituksen päihdetyöryhmän **Tampereella** järjestämässä koulutuksessa **11-12.2.09** haettiin toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä päihdehaittojen ehkäisyyn. Pohjoismaisesta näkökulmasta alustettiin aiheesta **Vanhemmuuden tukeminen osana ehkäisevää työtä Pohjoismaissa** www.poliisi.fi/lh/lansi/bulletin.nsf/files/.../Tampere%2012%202%2009. Lisäksi **Naanatalissa 5.5.09** alustettiin samasta aiheesta ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta yhteistyössä Myötätuuli-hankkeen kanssa, jossa pohjoismaisena alustuksena toimi alueen rehtoreille, terveydenhoitajille ja kuraattoreille suunnattu nuorten päihdeettömyyden tukemisen ohjelma, Örebro Preventionsprogrammet. Vanhemmuuden tukemisen teema jatkui vielä **19.5.09 Kajaanissa** pidetyillä Perhekeskus päivillä pohjoismaiden toimintaa koskevalla alustuksella. Osallistujia em seminaareissa yhteensä n. 200.

Örebron mallista tiedottaminen aloitettiin alueen kunnissa vuoden lopulla tavoitteena järjestää menetelmän kouluttajakoulutus yhteistyössä Välittäjä-hankkeen kanssa toukokuussa 2010 Vaasassa.

3.2 Tiedottaminen

Tiedotustoimintaan panostettiin kuluneena toimintakautena tavoitteena tiedon tuottaminen ja levittäminen yhteistyömahdollisuuksien laajentamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi. Tiedottaminen toteutettiin tekemällä tietokoosteita ajankohtaisista asioista eri kehittämisverkostoille. Näistä tiedotteista tai selvityksistä (3kpl) löytyy tietoa www.sonetbontia.fi Laajin selvitys tehtiin Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen valtakunnallisen perhetyön kehittämishankkeelle, jossa käsitellään eri Pohjoismaissa tehtyä perhehoidon kehittämistyötä.

3.3 Hankeyhteistyö

Valtakunnallisen adoptio-osaamisen kehittämishankeeseen (VAHKE) on tuotettu tietoa eri maiden adoptiokäytännöistä ja vanhemmuuden tukemisen erilaisista malleista Pohjoismaissa. Lisäksi suunniteltiin ja toteutettiin **opintomatkan Tukholmaan 24-25.3.09** Ruotsiin kansallisen adoptioviranomaisen (MIAn) ja Socialstyrelsenin adoptiotoimintaan, sen kehittämiseen ja

koordinoitiin tutustumiseksi. Tietoa opintokäynniltä on hyödynnetty mm. adoptiosuositusten tekemisessä ja adoptiovalmennuskurssien suunnittelussa.

NVC on mukana **Pohjanmaan hyvinvointitutkimuksen- ja osaamisen keskittymässä, (BoWer,ssa)**, joka kokoaa yhteen suuren määrän hyvinvoinnista kiinnostuneita henkilöitä ja tahoja. Keskittymässä on mukana kuusi eri tieteenalaa, alueen eri yliopistot, korkeakoulut sekä julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioita. BoWer keskittyy kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävään tutkimukseen, koulutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Yhteistyö konkretisoitui ensimmäiseen yhteiseen Vaasassa 18.3.09 järjestettyyn **seminaariin Terve ja hyvinvoiva Pohjanmaa**, jossa NVC oli aktiivisesti mukana suunnitteluvaiheesta toteutukseen. Maahanmuuttajien integraation edistämiseksi on myös hyödynnetty pohjoismaista osaamista ja kokemuksia.

Hyvinvoiva Väli-Suomi; Lapset, perheet ja nuoret kokonaisuuteen on tuotettu tietoa tuotettu tietoa maahanmuuttajien kotoutumisesta, palvelujen käytöstä sekä maahanmuuttajatyöhön liittyvistä hyvistä käytännöistä Pohjoismaissa.

Ylimaakunnalliseen vammaistyon hankkeeseen on työstetty kooste Ruotsin vammaispalvelulain muutoksesta sekä erityisesti vammaisten asumiseen liittyvistä erityiskysymyksistä. Lisäksi avustuskeskustoiminnan ohjausryhmän kokouksessa Vaasassa on esitelty Ruotsin henkilökohtaisen avun järjestämistä ja siihen liittyvää lainsäädännön muutosta.

Lisäksi Välittäjä- ja Kasper-hankkeen kanssa yhteistyössä on aloitettu suunnitelmat Örebron mallin mukaisen päihde- ja huumeproeventiivisen ohjelman Suomeen jalkauttamiseksi vuoden 2010 aikana.

3.4 Opintomatkat

Pääkaupunkiseudun kotouttamishankkeiden toimijoille suunniteltiin opintomatka Tukholmaan 1.9.09. Matkalle osallistui noin 50 sosiaalialan kehittäjää/toimijaa ja he tutustuivat kolmen eri suuntautumisvaihtoehdon mukaisesti kotoutumisen eri osa-alueisiin.

3.5 Muu asiantuntijavaikuttaminen ja osallistuminen

a) Työ- ja ohjausryhmät:

- Vahke-hankkeen ohjausryhmä
- Pohjanmaan ohjausryhmä
- Työskentely Pohjanmaan maakuntaohjelman suunnitteluryhmässä, fokus maahanmuuttajien integraation tukemisessa
- STKL-aluetyöryhmä
- Sosiaalialan osaamiskeskus SonetBotnian tiimi
- THL:n Vaasan toimipaikan tiimikokouksest

b) Vaasan kaupungin monikulttuurisuussuunnitelman työstämiseen ja kirjoittamiseen osallistuminen yhteistyössä THL:n Vaasan toimipaikan kanssa

